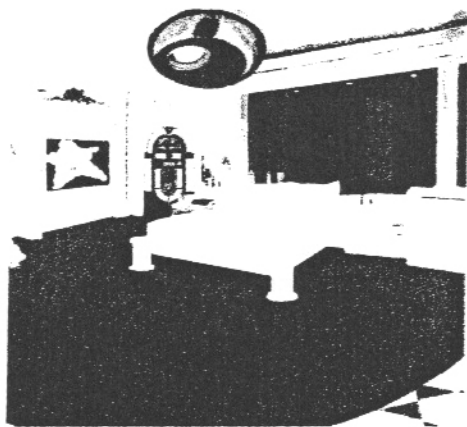

'VERDRAAIDE' LANDSCHAPPEN

Het landschap, één van de meest traditionele motieven in de kunstgeschiedenis, speelt weer een grote rol. Terug naar de schilderkunst, die in de hedendaagse beeldende kunst in de schaduw staat van de populaire media als fotografie, film en video. Een schilderkunst die zich niet afzet tegen de nieuwe media, maar er juist gebruik van maakt. Deze elementen worden verenigd in het werk van twaalf jongere, internationale schilders dat wordt getoond op de tentoonstelling 'Twisted, Urban and Visionary Landscapes in Contemporary Painting'. Het merendeel van deze kunstenaars heeft niet eerder in Nederland geëxposeerd.

De figuratieve beeldtaal van het getoonde werk, verwijst niet zozeer naar de gewone tastbare realiteit, maar naar een realiteit zoals die via verschillende media tot ons komt. De kunstenaars, allen werkzaam in metropolen als Londen, Los Angeles, Tokio en New York, worden omge-

Dexter Dalwood, 'Neverland' 1999

daagse stedelijke milieu van billboards, reclame, strips, televisie, films en videospellen. Enkele kunstenaars verwijzen in hun schilderijen direct naar een werkelijkheid zoals die zich manifesteert in de vermaakindustrie, advertenties en andere media-uitingen. Anderen gebruiken de aan de media ontleende beeldtaal en technieken om een realiteit te creëren die eerder visionair is te noemen. Ook ontstaan landschappen die schijnbaar dicht bij de 'gewone' werkelijkheid liggen. De scheidslijn tussen deze varianten is flexibel, soms worden zij gecombineerd. De meeste schilderijen zijn door vorm en kleur, de verfijnde schildertechniek en de perfecte afwer-

king in eerste instantie heel aantrekkelijk en enkele ogen zelfs paradijselijk en sprookjesachtig. Vaak hebben de werken echter een onheilspellende ondertoon en ademen ze een unheimische sfeer. De getoonde landschappen verenigen stedelijke, natuurlijke en kosmische elementen. In alle gevallen is de werkelijkheid volledig geconstrueerd, gemanipuleerd en kunstmatig.

Massamedia

De kunstenaars onderzoeken het spanningsveld tussen echt en onecht, authentiek en artificieel, in relatie tot een persoonlijke wereld die ogenschijnlijk steeds kunstmatiger en meer hypothetisch is. De enorme kracht van de beelden die worden geproduceerd door verschillende vormen van de massamedia zijn van invloed op de manier waarop de kunstenaars het stedelijk landschap beleven en verbeelden. Sommige kunstenaars refereren direct aan een werkelijkheid zoals die voorkomt in strips, videospellen, advertenties en andere media-uitingen.

DEXTER DALWOOD (Bristol, 1960) maakt kunstmatige, geheel uit de fantasie ontsproten voorstellingen van privé vertrekken van beroemdheden. Hij stelt zich de plaatsen voor waar deze bekende persoonlijkheden wonen, werken en verblijven. Plaatsen waarover veel wordt gesproken, maar waarvan foto's de buitenwereld niet bereiken. Er wordt ingespeeld op de banale behoefte van de mens aan nieuws over 'celebrities'. De slaapkamer van koningin Elizabeth van Engeland, de conferentieruimte in Camp David en Michael Jackson's slaapkamer in Neverland zijn met behulp van allerlei afbeeldingen uit tijdschriften geconstrueerd door de kunstenaar. Het resultaat is een werkelijkheid die is gebaseerd op hypotheses.

De ruimtewerking in de schilderijen is niet overtuigend. In onder andere 'Camp David' worden door het gebruik van samengevoegde afbeeldingen, meerdere perspectieven in één voorstelling gecombineerd. Dit is het gevolg van de door Dalwood gehanteerde techniek, hij schildert naar een collage van tijdschriftknipsels. Toont Dalwood interieurs, de Amerikaanse kunstenares SARAH MORRIS (Engeland, 1967) schildert gevels van enorme kantoorgebouwen, die een sterke perspectivische vertekening laten zien. Ze kiest voor visueel overweldigende

elementen uit de metropool, zoals spiegelende façades. Deze worden gereduceerd tot structuren, weergegeven zoals de een-dimensionale beelden uit de massamedia. Voor deze patronen gebruikt ze het kunstmatige kleurengamma van Las Vegas.

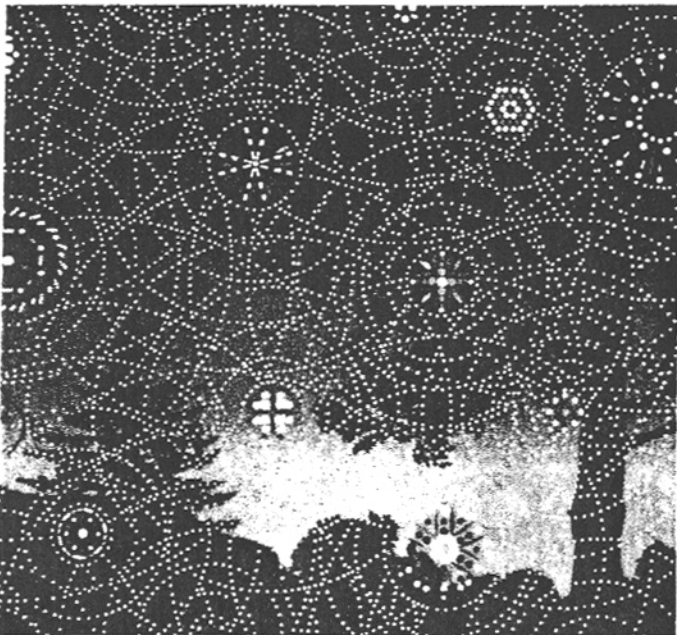
Een strip-achtige vormtaal speelt een grote rol in het werk van de Engelse kunstenaar PAUL MORRISON (Liverpool, 1966). In zijn vaak grote zwart-witte doeken zijn planten en bomen weergegeven in nadrukkelijke contouren. Lijkt de bloem in 'Track' zijn oorsprong in de strip te vinden, de boom op de voorgrond lijkt afkomstig van een illustratie uit een plantenencyclopedie of herbarium.

Ook werk van TAKASHI MURAKAMI (Tokio, 1962) toont een cartooneske beeldtaal. Hij maakt gebruik van beelden uit zijn jeugd, zoals opblaas speelgoed, Japanse strip- en tekenfilmfiguren. De personages zijn geplaatst in een vlakke wereld, er wordt geen diepte gesuggereerd.

De interactiviteit van internet en videospelen als Super Mario Bros vormen een bron van inspiratie voor CHRIS FINLEY (Carmel, California, 1971). Hij past de nieuwe mogelijkheden van de computer beeldmanipulatie toe. Body-builders, karkaturale figuren, kwijlende honden, pizza's, taarten en plastic bekertjes treft men aan op zijn doeken. Vurig omarmt hij de alledaagse aspecten van de stedelijke cultuur, die Europeanen vaak kitsch noemen.

Visionair

Een andere, hallucinatorische werkelijkheid wordt geboden door FRED TOMASELLI (Santa Monica, California, 1956). De schilderijen zijn opgebouwd uit verf, pillen, hennepbladeren, tijdschriftillustraties, insecten en bloemen. Alles onder een dikke laag doorzichtige hars. Dit weloverwogen toepassen van medicijnen en drugs is een belangrijk element in zijn werk, deze middelen verruimen de geest en kunnen de mens in een andere dimensie brengen. De pillen, medicinale kruiden en hallucinogene planten bereiken de menselijke geest niet zoals gewoonlijk door inname en opname in de bloedbaan. Er wordt een alternatieve route gevolgd, ze reizen naar het brein door de ogen van de kijker.

Fred Tomaselli, 'Ripples Trees' 1994

Drugsgebruik heeft twee zijden, een extatische en een donkere kant. Tomaselli's toepassing van herhalende decoratieve patronen, die doen denken aan scheikundige modellen, werken als mantra's. Een visionaire realiteit wordt gecreëerd door SHARON ELLIS (Great Lakes, Illinois, 1955). In haar schilderijen is geen plaats voor

stedelijke elementen. Zij concentreert zich enkel op natuurlijke motieven. In fantastische visioenen rangschikt ze planten, bloemen en sterrenhemels in repeterende patronen en spiegelingen. De sprookjesachtige landschappen lijken te zijn ontsnapt uit een Disneyfilm, zoals Fantasia. Toch is het werk unheimisch.

Het schilderij 'Scenic Overlook' van L.C. ARMSTRONG (Humbolt, Tennessee, 1954) bestaat uit een adembenemende bloemenzee tegen een landschappelijke achtergrond. De bestaande en verzonnen bloemen in een uitbundig kleurenpalet, zijn met een enorme precisie en zorg geschilderd waardoor ze hyperrealistisch overkomen. Dit effect wordt versterkt door hun grote afmeting en plaats in de voorgrond van het schilderij. Deze bloemen doen denken aan vuurwerk dat in de lucht wordt geschoten: de stengels ogen als verschroeiende tekens op het doek, achtergelaten door verbrande lonten. De gecomponeerde landschappelijke achtergrond wordt gevormd door vulkanen, meren, bergen en woeste watervallen. De voorstellingen wijzen erop dat de natuurbeleving in een grote stedelijke conglomeratie zoals Los Angeles of New York totaal is ondergedompeld in kunstmatigheid. Het werk loopt over van onmogelijkheden en tegenstellingen. De dagdelen, een zonsopkomst en ondergang, bloemen die in verschillende seizoenen bloeien en alle windstreken zijn gelijktijdig te zien. Hierdoor wordt het afgebeelde paradijs met de naderende wervelstorm nog onheilsPELLender.

Vervreemding

Landschappen die op het eerste gezicht dicht bij de werkelijkheid komen, zijn bij nadere beschouwing niet zo gewoon. Ze ademen een vreemde sfeer. De in Los Angeles geschilderde landschappen van HANS BROEK (Veenendaal, 1965) laten stedelijke elementen zien, die zijn geplaatst in een verondersteld natuurlijke omgeving. De moderne architectuur is gereduceerd tot een patroon van rechte lijnen en vlakken en de natuur is teruggebracht tot eindeloze herhalingen van gestileerde struiken en bosjes. Het werk is kunstmatiger en gefabriceerder dan het in eerste instantie lijkt. Het schilderij 'Universal City' heeft een onwerkelijk en vervreemdend effect, de aanwezigheid van de mens wordt enkel gesuggereerd door de gebouwen en de verlichte ruimtes hierin. Behalve dit licht is er geen teken van leven. Ook de verhouding tussen de bossen en architectuur is vreemd.

In het werk van DAVID THORPE (Londen, 1972) domineren vaak kolossale gebouwen in een vrijwel verlaten landschap. Hij is gefascineerd door een alternatieve utopische wereld. Zijn meest recente visionaire landschappen in een zacht en diffuus licht tonen enkele sporen van menselijke aanwezigheid. De nietigheid van de mens ten opzichte van de kolossale gebouwen en de natuur wordt benadrukt door klein weergegeven spelende kinderen en mensen die vermoedelijk in de minieme helikopters en kabelbaan zitten. Evenals in de schilderijen van Hans Broek zijn enkele ramen van de flatgebouwen verlicht, maar verder blijkt uit niets bewoning ervan. Uit deze beelden spreekt iets verontrustends. Het onwerkelijk karakter van Thorpe's beelden wordt versterkt door de gebruikte techniek. Het werk is geheel opgebouwd uit gekleurd papier.

MICHAEL RAEDECKER (Amsterdam, 1963) past een bijzondere techniek toe in zijn schilderijen. Hij combineert verf met garen, borduursels en lapjes stof. Zijn verfgebruik is opvallend, het materiaal wordt soms dun en andere keren dik, stroperig in verfijnde kleurnuances op het doek gegoten. Het werk 'Pitch', een verlaten en bijna schematisch landschap opgebouwd uit enkele lijnen, is een vertrouwde maar toch een bevreemdende voorstelling. De schaduwen van de bomen zijn tegenstrijdig en insinueren meerdere lichtbronnen.

Voor zijn werk put PETER DOIG (Edinburgh, 1959) uit verschillende media. Zijn archief omvat bestaande en zelfgemaakte foto's, filmbeelden en afbeeldingen uit de kunstgeschiedenis. Kleurgebruik, schilderstechniek en stileren zorgen voor de 'verdraaiing' in zijn schilderijen. De kunstenaars in Twisted deinzen niet terug voor

de enorme kracht van de afbeeldingen die worden geproduceerd en uitgedragen door verschillende vormen van massamedia. Het is niet zo dat zij deze beeldtaal schaamteloos en willekeurig reproduceren. De kunstenaars gebruiken de beelden voor hun doelen en verenigen ze in hun werk. De beeldtaal wordt overgenomen en met schilderkunstige middelen naar hun hand gezet. Ze creëren een wereld die zelfs de realiteit van de massamedia in al haar kunstmatigheid ontstijgt. Zo wordt ruimte gecreëerd voor individuele interpretatie, om een persoonlijke draai aan de werkelijkheid te geven.

De tentoonstelling Twisted is tot en met 26 november 2000 te zien in het tijdelijke gebouw van het Van Abbemuseum aan de Vonderweg.

Meggie Verstraten

Bron: Catalogus behorende bij deze tentoonstelling.